

Tébolyult

Unsane – amerikai, 2018. Rendezte: Steven Soderbergh. Szereplők: Claire Foy, Joshua Leonard, Jay Pharoah. Forgalmazó: Gamma Home Entertainment. 98 perc.

Több mint két tucat nagyjátékfilm és negyven sorozatepizód megrendezése után Steven Soderbergh-et ugyanaz a pionírszellem vezeti, mint nyolcvanas évekbeli indulásakor. Legújabb munkájában a thriller műfaj különböző altípusainak leltárját nyújtja, egyúttal új fényképezéstechnikákkal kísérletezik. A *Tébolyult* az avantgárd lendülettel, extrém rövid idő alatt, uzsonnapézből forgatott munkái sorát gazdagítja (mindössze tíz nap alatt készült, alig másfél millióból), és már a bemutatója előtt szép híre kelt, ugyanis Soderbergh – aki nem csak rendezőként, de operatőrként és vágóként is jegyzi a filmet – egy iPhone-nal (egy iPhone 7 Plus kamerájával) vette fel az egészet. Ez önmagában elég lenne ahhoz, hogy érdekessé tegye a filmet, de a *Tébolyult* szerencsére nem csak emiatt érdekes.

A történet hőse Sawyer Valentini (az őt alakító Claire

Foy épp mostanában lép át a tévés szerepek világából a nagyköltségvetésű filmekébe), akit szörnyű múltja kísérti, egy szexuális zaklatás emléke gyötör. Hogy szabaduljon ettől, új városba költözik, és új munkát keres, mégis démonai foglya marad, ezért elmegy egy pszichiátriára, ahol viszont nem segítenek rajta, ellenkezőleg: bentmarasztalják, és pokoljárásra kényszerítik.

A *Tébolyult* szabályos filmtörténeti enciklopédia: mintha Soderbergh a Fuller-féle *Shock Corridort* ötvözné Polanski *Izonyatáival*, de közben a klasszikus thriller hagyományaira is épít. Kivált a műfaj egyik legrégebbi változatára, a 'woman-in-peril'-formulára, illetve a pszichothriller tradíciójára alapoz, de a protagonista sármjától megbabonázott antagonistát mozgó borzongatásmozikát is megidézi (*Végzetes vonzerő, Játssz le nekem a Misty!*). Az ágasbogas filmtörténeti referenciák többrétegű szerkezetet rajzolnak ki. A *Tébolyult* egyik díszje a struktúrája, az, hogy jóllehet van egy világos, minden momentumában tökéletesen érthető és könnyűszerrel felfejthető rétege (eszerint a film egy szörnyű

konspirációról szól, aminek Sawyer a szenvedő alánya), de értelmezhető – mégpedig végig! – tudatfilmként is, melyben tehát a jelenetek a főhősnő fejében játszódnak.

A tudatfilmek világának megteremtéséhez jött jól az iPhone, amely ragyogóan deformálja, szűkíti-tágítja a teret, az pedig kiváltképpen szimpatikus, hogy Soderbergh végig önmérsékletet mutat, és meg sem próbálja a kézből vett, kócos snittekkel operáló filmek divatját követni. A zárlat néhány képsora kivételével végig statikus – jobbára nagy mélységű – kompozíciókat épít, amiket néhol a személyek és tárgyak szokatlan elhelyezésével bolidít, önfeledten, de nem öncélúan játszva a képsíkokkal. Amiképp ez a játék, úgy az is jól

áll a filmnek, hogy Soderbergh maradéktalanul kiaknázza az elmegyógyintézetek enteriőrjeinek eredendő szürrealiáját, sőt alkalomadtán – mint a kék színű gumiszobában játszódó jelenetekben – rá is erősít erre, mintegy előkészítve a kékbe pácolt végkifejletet.

A *Tébolyult* korántsem tökéletes, itt-ott öreg klisék ballasztja nehezíti el, máskor – és pedig épp a tetőponton – a feszültségadagolása nem perfekt, mégis fontos film, már azért is, mert „üzenetnek” sincs híján: elkap, megmutat valamit a szexuális zaklatás áldozatokra gyakorolt hatásából és lélekpusztító természetéből.

Extrák: Werkfilm.

PÁPAI ZSOLT

M:I-1 Mission: Impossible

Mission: Impossible – amerikai, 1996. Rendezte: Brian De Palma. Szereplők: Tom Cruise, Jon Voight, Emmanuelle Béart. Forgalmazó: Gamma Home Entertainment. 106 perc.

Ma már egyértelmű, hogy a *Mission: Impossible*-franchise valódi szerzője maga Tom Cruise, a filmek producere és sztárja, a most bemutatott hatodik epizód, a *Mission: Impossible – Utóhatás* kapcsán mégis érdemes felidézni, hogy a sorozat egykor éppen az egymást folyamatosan váltó rendezők eltérő látásmódjának köszönhető frissességét és életképességét. Cruise ugyan a kezdetektől fogva személyes ügyként tekintett a klasszikus

Csak most kezdődik **▲**

Just Getting Started – amerikai, 2017. Rendezte: **Ron Shelton**. Szereplők: **Morgan Freeman, Tommy Lee Jones, Rene Russo**. Forgalmazó: **Bontonfilm**. 91 perc.

Joggal támad balsejtelmünk, ha egy filmet „eldugnak” a kíváncsi kritikusok elől, mielőtt mozikba küldenék, márpedig a *Csak most kezdődik* esetében nem előzte meg sajtóvetítés az amerikai premiért. Sajnos a kész mű igazolja is rossz előérzetünket. Ron Shelton, a kilencvenes évek tisztességes iparosa (*Ilyen a boks, Zsákolj, ha tudsz!*) másfél évtizedes szünetet követően ült újra a rendezői székre, ám visszatérése dicstelen: akárha korábbi kudarcra, a *Hollywoodi őrjárat* szerényebb kivitelű variációját látnánk. A *Csak most kezdődik* két öregúr története: Duke (Morgan Freeman) valaha a maffia szennyesét mosta, ám a tanúvédelmi program keretében új életet kezdett, s egy időseknek fenntartott luxusotthon élére helyezték; ide érkezik meg Leo (Tommy Lee Jones), a veterán FBI-ügynök, s nemcsak a lakók életét bolydítja fel, de a két férfi egyúttal versengeni kezd egy szép, ám hívős nő (Rene Russo) kegyeiért.

Shelton meg sem próbálja kiaknázni a papírvékony történetben rejlő korlátozott lehetőségeket, ehelyett minden terhet a színészek vállára helyez. Jones és Freeman játéka azonban részben épp az elégtelennek bizonyuló rendezői instrukciók miatt lesz nyögvényelős, és a két nagyágyú mellé harmadikként felsorakozó Russo is csak rutinalakításra képes. Ennél is súlyosabb probléma azonban, hogy a film dramaturgiai szerkezete aránytalan. A *Csak most kezdődik* sehogyan sem akar elkezdődni: a rendhagyó expozíció (mely az alapszituáció felvázolásán túl a főhősök rivalizálását is elmé-

lyíti) a játékidő bő kétharmadát teszi ki, a fennmaradó néhány perc pedig kevésnek bizonyul a bonyodalmak kifejtésére (végül feltűnik a színén a maffia, és Duke fejét követeli). Ugyancsak zavaró, hogy a cselekmény során rendszertelenül cserélődnek a különböző műfaji minták: Shelton eleinte tétován lavíroz a szerelmi komédia és a buddy movie keskeny határmezsgyéjén, majd néhány szegényes látványvilágú akciószekvenciával zárja le a filmet. Mindez hiányérzetet eredményez: a rendező elfelejti elvarnani nemcsak az érzelmi szálát, de a két főhős kapcsolata is átláthatatlanul kusza marad, a végjáték lomha autós üldözése pedig kiábrándító. Nemkülönb az, hogy Jones és Freeman, valamint korosztályuk többi színész-nagysága lassacskán már csak hasonló geronto-komédiákban (*Született gengszterek, Last Vegas, Vén rókák*) kaphat főszerepeket.

Extrák: Nincsenek.

KOVÁCS PATRIK

Lázadók **▲**

Kings – amerikai, 2018. Rendezte: **Deniz Gamze Ergüven**. Szereplők: **Halle Berry, Daniel Craig**. Forgalmazó: **Gamma Home Entertainment**. 98 perc.

Deniz Gamze Ergüven 2011-ben írta meg a *Lázadók* első forgatókönyvét, de finanszírozási nehézségek miatt csak 2016-ban indulhatott el

a kamera; s miután a két időpont között sikerült egy César-díjat és egy Oscar-jelölést (a legjobb idegen nyelvű film kategóriában) begyűjtenie a *Mustang* című debütáló munkájával, immáron nemzetközi sztárokat (Halle Berry, Daniel Craig) is be tudott vonni a produkcióba. A *Lázadók* szerzői és fesztiválfilm, nem mainstream stúdióprodukció, de témaválasztása így is aggályosnak mondható: a török származású francia filmes az 1992-es *South Central-zavargások*ról, pontosabban egy, az adott Los Angeles-i városrészben élő afroamerikai család hányattatásairól óhajtott történelmileg hiteles, szociológiai igényű művet forgatni.

Ergüven végig keresi, de nem igazán találja a súlypontokat: igyekszik bemutatni a nyolc gyermeket egyedül gondozó hivatásos nevelőszülő kálváriáját, a különböző generációkhoz tartozó fiatalok hétköznapi ví-

vódásait, a fekete környéket és a fekete közösséget, miközben a háttérben elhelyezett tévékészülékek a botrányos kimenetelű Rodney King-pert közvetítik, hogy biztosítva legyen a lassan kibontakozó konfliktus narratív háttere. Egyes jeleleteiben működik, akadnak megrázó és valóban vicces szkeccsek, de a sablonos karakterek nem válnak a tablószerű szerkezet előnyére. A felkavaró nyitány ereje s feszültsége gyorsan megtörik, a lehetetlenül idilli családi életképek mellett elsikkad a kétségbeesés és a rasszista erőszak egyébként hatásos ábrázolása, s miután a kulcsfontosságú jelenetekben nem jut messzebb a sztereotípiák és közhelyek felsorakoztatásánál, a film végső soron zavaros torzó marad. Az elhibázott alkotói döntések legkirívóbb esete, hogy az egyébiránt remekül játszó Halle Berryt az élet által jócskán megtaposott, falkányi gyermeket istápoló nevelőszülővel azonosítani még akkor is túlzó elvárás a befogadóval szemben, ha a fodrász, a sminkes és a kosztümös mindent megtett a kívánt hatás elérése végett. Ilyen ez a film: nem hibázik az alkotói szándék, méltányolandó a feminista nézőpont, de egy feketekről szóló, szociológiai természetű, all american tragédia valahogy nem illik egy európai író-rendezőnk kamerájára.

Extrák: Semmi.

GÉCZI ZOLTÁN

Az első szerelem

Craig Thompson *Blankets* című, vaskos képregénye a kétezres évek egyik legnagyobb amerikai sikere volt. A szakmában akkor éppen csak ismert Thompson gyerek- és kamaszkori élményeit dolgozta fel leplezetlenül, de lefegyverzően érzelmes stílusban. Legfontosabb témái a hit és az első szerelem: az előbbivel való küzdelem mélyen vallásos családjá miatt nyomasztotta, és az utóbbit, a Raina nevű lánnyal folytatott kapcsolatát is formálta. Thompson olyan közegben nőtt fel, ahol Jézus feltétlen imádata és a testi fenytés kéz a kézben járt, a művészi ambíciók helyett pedig a lelkesi hivatást támogatták. A testi vágy ébredésének itt egészen más tétje volt, az író-rajzoló pedig hamar eléri, hogy mélységesen komolyan vegyük a kamaszhős világfájdalmát.

Noha Thompson megkapó motívumokkal hangolja líraivá a *Blankets* hétköznapi történetét – a címbeli takaró mintái és a hóborította wisconsini táj absztraktba hajló jelene-tekben mosódnak össze –, az igazi bravúr mégis a terjedele-lemhez illő rajzstílus kimunkálá-sa. 600 oldalt (!) végigrajzolni egyszerűsített, de nagyon is egyéni és lélegző figurákkal,

valamint gördülékenyen és iz- galmasan elmesélni a legfino- mabb lelki redzüléseket olyan elmélyült és kitartó munkát kívánt, amire a legjobb képre- gényesek közül is csak keve- sen képesek. Thompson nagy kedvvel rajzol bibliai jelene- teket és expresszív álombe- téteket is, igazi terepe viszont a konyha és a garázsbeálló, a kisrealista amerikai életképek megragadása. Olykor oldala- kon keresztül szöveg nélkül bont ki egy egyszerű szituáci- ót – például azt, amikor Raina apja rájön, hogy lánya és Craig együtt aludtak, miközben az ő házassága menthetetlenül tönkrement –, a kompozíciók ritmusa, a keresetlen hangnem miatt pedig szinte úgy tűnik, bárki könnyedén képregénnyé formálhatná a mindennapjait.

Ez a megtalált természetesség valójában cseppet sem magá- tól értetődő, és ez teszi külön- legessé Thompson végre ma- gyarul is olvasható munkáját. **Craig Thompson: Blankets – Takarók.** Fekete-fehér, puhafede- les, 592 oldal. Kiadó: Vad Virágok Könyvműhely.

A MAGYAR INDIANA JONES Mostanáig azt hittük, a ma- gyar Indiana Jones Kalyber Joe, Pilcz Roland képre- gényhőse. Ám kiderült, hogy Kalyber mentora, az egzo- tikus nevű Yorn Kayrah Xemovrah – vagyis be- cenevén Kay – még Kalybernél is jobban ha- sonlít a halhatatlan ka- landorra. Pilcz 2012 óta pihenteti Kalyber törté- neteit, és készül a nagy fináléra. *A csapda* alcímű füzet sem az még, hanem *spin-off* és előzmény egy- ben, a félszemű veterán- ként megismert Kay fia- talkori kalandjairól szól. Az író-rajzoló időközben rendszeresen bedolgozott amerikai sorozatokba, fő-

LÉNÁRD LÁSZLÓ KÉPREGÉNYE

leg színezőként, megszerzett rutinja pedig világosan látható új füzetén, amely rajzilag Pilcz eddigi legjobb munkája: gördülékeny panelkezelése, változatos plánjai, jól egyénített figurái a tengerentúli fősodor- ból sem lógnának ki. A sztori bevallottan sablonokból épül fel – *Az elveszett frigyláda fosztogatóit* és *A holnap markában* James Bond-filmjét is megidé- zi –, de könnyedén teljesíti a műfajjal szemben támasztott alapvető elvárásokat. Egyéni ízt a szerzőre jellemző bum- fordí bölcsészhumor kölcsö- nöz a képregénynek, igaz, a szövegek olykor kevésbé vic- cesek, inkább modorosak.

Pilcz Roland: YKX 1. – A csapda. Színes, irkatúzott, 28 oldal. Szerzői kiadás.

MENEKÜLTEKRŐL A GYEREKEKNEK

Amikor a magyar média je- lentős része átveszi a mene- kültellenes kormányzati uszít- ás nyelvét (amely a dehuma- nizál „migráns” szó térnye- résével kezdődött), meglehe-

tős bátorságra és küldetés- tudatra vall kiadni egy na- gyobb gyerekeknek szóló képregénykötetet arról, mi- lyen méltatlan és életveszé- lyes körülmények között kell az afrikai vagy közel-keleti bevándorlóknak túlélniük a jobb élet reményében. A két- ezres évek népszerű fantasy- sorozatát, az *Artemis Fowlt* író Eoin Colfer és csapata di- daktikus és kiszámítható, de messzemenően tisztességes képregényt készítettek egy ghánai kisfiú hosszú útjáról Olaszországba, amely magá- tól értetődő szolidaritásra nevel. Felnőtt olvasóként ki- fogásolhatjuk a hatásvadász megoldásokat, a célközönség tagjait viszont bizonyára meg- érintik és elgondolkodtatják majd Ebo szomorú kalandjai, az *Illegál* alkotói pedig nem is akarnak többet.

Eoin Colfer – Andrew Donkin – Giovanni Rigano: Illegál. Színes, keményfedeles, 144 oldal. Kiadó: Centrál Média csoport Zrt.

KRÁNICZ BENCE

